

Inzet verkiezingsprogramma's 2017

Hoger onderwijsbeleid 2017-2021

Geef regelruimte, regelrust is noodzakelijk, met behoud van middelen voor onderwijs en extra middelen voor onderzoek

Nederland anno 2016

Kennisontwikkeling en innovatie zijn onmisbaar voor de ontwikkeling van ons land. Maar Nederland dreigt achterop te raken qua onderwijs en kenniscirculatie (Volgens WRR rapport 'Naar een lerende economie'). Er zal meer geïnvesteerd moeten worden in betere innovatie en meer onderzoek. Dat is nodig om in te kunnen spelen op de snel veranderende wereld. Een wereld die bovendien onrustig is geworden door spanningen binnen en buiten onze grenzen. Die spanningen hangen samen met gebrekkige integratie en moeilijk beheersbare migratiestromen, met verwijdering tussen bevolkingsgroepen en steeds scherper geprofileerde verschillen in opleidingsniveaus en/of culturele en religieuze achtergronden. De komende jaren zullen steeds meer vluchtelingen willen toetreden tot ons onderwijs.

Hbo-opgeleiden zijn de bruggenbouwers in onze maatschappij

Het hoger onderwijs heeft in deze onzekere wereld een belangrijke stabiliserende en opbouwende rol te spelen. Hoger onderwijs en onderzoek zijn haast per definitie grensoverschrijdend, dragen nieuwe inzichten en beter begrip van maatschappelijke en economische vraagstukken aan. Ook zorgt het hoger onderwijs voor goed voorbereid en hoog opgeleid 'human capital', mensen die niet alleen verantwoordelijkheid dragen in bedrijven en instellingen, maar ook in de samenleving als geheel. Voor de cohesie in die samenleving en voor de economische kracht van Nederland is kwalitatief goed hoger onderwijs daarom essentieel. Juist de hbo-opgeleiden kunnen in staat zijn om niet alleen letterlijk maar ook figuurlijk bruggen te bouwen in onze samenleving.

Het hoger beroepsonderwijs (hbo) kent 37 autonome hogescholen, variërend van breed en regionaal georiënteerd tot gespecialiseerd en beroep specifiek (kunsten, leraren, toerisme en hotelmanagement) die samen zo'n 450.000 studenten opleiden. Jaarlijks behalen 70.000 studenten hun bachelor- of masterdiploma: de ingenieurs, bedrijfseconomen, medische professionals, ICT-ers, kunstenaars, agrarische ondernemers en leraren van morgen. Ongeveer 700 lectoren leiden nauw aan het onderwijs en beroepenveld gelieerde onderzoeksgroepen die zich toeleggen op vraaggestuurd, praktijkgericht onderzoek. Dit onderzoek heeft een directe impact op innovatie en valorisatie in het bedrijfsleven en de publieke sector (zorg, onderwijs, overheid). Vooral de verbinding met het midden- en kleinbedrijf is cruciaal voor het innovatief vermogen van ons land.

Het hbo is de laatste jaren sterk in opmars: nationaal en internationaal zeer gewaardeerd, een sterke relatie met de arbeidsmarkt, steeds betere tevredenheidscijfers onder studenten, waarneembaar hogere kwaliteit van opleidingen en examinering en steeds relevanter onderzoek. De hogescholen investeren in hoogwaardig onderwijs en onderzoek en vooral in de docenten en de studenten die zij opleiden. Medezeggenschap van die docenten en studenten is vanzelfsprekend waardoor steeds meer verbinding ontstaat zowel intern als met stakeholders in regio en beroepenveld. Zo hebben de hogescholen zich de afgelopen jaren steeds meer ontwikkeld tot de (regionale) kennisontwikkelingscentra zoals de WRR en de politiek dat ook graag zien.

De maatschappelijke opdracht van hogescholen

Voor hogescholen staan twee maatschappelijke opdrachten voorop: de vormende rol van het hbo (maximale talentontwikkeling van studenten) en onze emancipatiefunctie die niet mag worden belemmerd door andere drempels dan individueel talent en individuele ambitie. Hoger onderwijs en zeker hoger beroepsonderwijs moet te allen tijde toegankelijk blijven voor alle maatschappelijke groeperingen. Hogescholen zetten de komende jaren in op meer maatwerk (differentiatie), meer deeltijd, meer ad-programma's en meer professionele masters. Maar ook meer studiesucces (minder uitval) van studenten. Vooral veel studenten uit het mbo vallen voortijdig uit. Vaak betreft dit ook studenten met een niet Westerse achtergrond. De professionele ontwikkeling van docenten krijgt veel aandacht, evenals digitalisering en de internationale dimensie van hoogwaardig beroepsonderwijs. Het praktijkgericht onderzoek wordt in nauwe verbinding met wetenschapswereld en bedrijfsleven verder uitgebouwd.

Verantwoordelijkheid politiek

Om aan de opdracht van de hogescholen en de ambities van docenten en onderzoekers tegemoet te komen is meer (professionele) ruimte nodig. Te veel regels, protocollen en sturing werken contraproductief, zo is de afgelopen jaren gebleken. De politiek kan daaraan bijdragen door niet teveel vanuit Den Haag te willen regelen en sturen, voldoende middelen te blijven verschaffen voor goed onderwijs, veiligheid, ruimte en flexibiliteit te bieden waar nodig en echt te investeren in onderzoek en innovatie. In het bijzonder betekent dit:

Onderwijs en docent centraal

Hogescholen staan voor toegankelijkheid en goed hoger onderwijs. Mocht blijken dat de invoering van het studievoorschot ervoor zorgt dat studenten met ouders die laag opgeleid zijn niet gaan studeren, dan zal de minister financiële maatregelen moeten nemen om dit probleem op te lossen. Goed hoger onderwijs komt tot stand in de wisselwerking tussen docenten en studenten. De steeds diversere populatie studenten vraagt om extra kwaliteiten van onze docenten en een veilige leeromgeving. Terecht is in de politiek aandacht gevraagd voor de noodzaak van meer docenten en lectoren en meer begeleiding van studenten om uitval te voorkomen. Ook vraagt modern hoger onderwijs om investeringen in digitalisering (o.a. *blended learning*) en internationale elementen in het onderwijs (o.a. *international classroom*, buitenlandstages). Onderwijs beperkt zich niet tot jonge mensen. De huidige samenleving heeft behoefte aan voortdurende scholing van alle professionals. Hogescholen pakken Leven Lang Leren serieus op en zijn continu in ontwikkeling. Hogescholen investeren nu reeds in de verwachting dat de vrijvallende middelen als gevolg van de invoering van het studievoorschot structureel voor het hoger onderwijs gereserveerd worden. De studievoorschotmiddelen moeten dus voor het hoger onderwijs beschikbaar blijven.

Meer differentiatie en flexibiliteit

Een belangrijke voorwaarde voor excellent hoger onderwijs is de ruimte die het hoger onderwijs nodig heeft om steeds de maat van de individuele studenten als uitgangspunt te nemen en de inrichting van het onderwijs daar op af te stemmen. Veranderingen in de samenleving gaan bovendien snel en vragen om flexibiliteit en ruimte om te experimenteren. Bijvoorbeeld om de aansluiting met het vo en mbo te versterken door middel van een pre-bachelor of havo-6. De veranderingen in de samenleving vragen ook om flexibiliteit binnen het hoger onderwijs stelsel. De verschillen tussen de onderscheiden vormen van hoger onderwijs, hbo en wo, worden op veel terreinen kleiner en de wensen en mogelijkheden van studenten steeds diverser. Toekomstbestendig hoger onderwijs vraagt om meer differentiatie tussen instellingen, maar ook om meer samenwerking en integratie en minder belemmeringen voor nieuwe ontwikkelingen. Beter inzetten op professionele masters en pilots voor professionele doctoraten horen daarbij, maar ook het opnieuw doordenken van de organisatie en vormgeving van de eerste en tweedegraads lerarenopleidingen binnen het hoger onderwijs.

Onderzoek is een belangrijk fundament

Zowel om studenten een onderzoekende en innovatieve houding bij te brengen als om een bijdrage te leveren aan de innovatie van de beroepspraktijk, daarvoor is praktijkgericht onderzoek in het hbo van belang. Nederland loopt achter in het investeren in research & development zowel in publieke als private middelen. Een majeure impuls in de keten van kennis en wetenschap is daarom nodig. Niet alleen ten behoeve van fundamenteel onderzoek, ook met het oog op toegepast en praktijkgericht onderzoek. Het praktijkgericht onderzoek van hogescholen participeert in de Nationale Wetenschapsagenda. Door fors te investeren in deze NWA kan praktijkgericht onderzoek bijdragen aan verbeteringen en innovaties in onderwijs, zorg en bedrijvigheid. Dat is in het belang van iedereen! De komende jaren zullen majeure middelen beschikbaar moeten komen voor het wetenschapsbeleid.

Verantwoording is en blijft nodig

Hogescholen en universiteiten willen en moeten zich verantwoorden over hun prestaties en de bestede middelen. Zij moeten zich verhouden tot de studenten, docenten en onderzoekers en de samenleving om hen heen. Reële afspraken wat er de komende jaren moet gebeuren en waar de nadruk op wordt gelegd, moeten in de eerste plaats met deze interne en externe stakeholders worden gemaakt; Den Haag bepaalt de randvoorwaarden. Vanzelfsprekend zal de politiek prioriteiten kunnen stellen (meer profilering, meer differentiatie, professionalisering docenten) en daar het hoger onderwijs op aanspreken. Centrale prestatie- (kwaliteits-) afspraken en prestatiebekostiging zijn echter niet alleen onwenselijk, maar ook contraproductief. Ze doen afbreuk aan de betrokkenheid en medeverantwoordelijkheid van studenten, medewerkers en (regionale) instellingen en bedrijven. Instellingsplannen staan weer centraal en moeten regionaal tot stand komen.